РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян" № 1-А, 1000 София, тел. 986-21-67, 987-55-13,
e-mail: arch@vas.bg

Изх. №292.....
Дата..11.03.....2024 г.

ДО
МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

С Т А Н О В И Щ Е

от ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ,
представляван от председателя -
адв. д-р Ивайло Дерменджиев

Относно:
Проект на Закон за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити, качен на портала за обществени консултации към Министерския съвет на 09.02.2024 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ,

На 09.02.2024 г. на Портала за обществени консултации към Министерския съвет е качен Проект на Закон за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити, с който у нас биват въведени изискванията, които поставя Директива (ЕС) 2021/2167 на Европейския

парламент и на Съвета относно лицата, обслужващи кредити и купувачите на кредити и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС (Директива (ЕС) 2021/2167, Директивата). Основната цел на Директивата е хармонизация на мерките и правилата за разрешаване на проблема с високите равнища на необслужвани кредити и предотвратяването на тяхното бъдещо натрупване. Предвид взаимосвързаността на банковите и финансовите системи в ЕС, съществуват значителни рискове от разпространяване на отрицателните последици за икономическия растеж и финансовата стабилност сред отделните държави членки. В тази връзка с предложения проект се създават редица мерки, насочени към преодоляване на проблемите с необслужваните кредити посредством развитие на стабилен вторичен пазар, позволяващ усвояване на излишъка от необслужвани кредити от кредитните институции, създаване на по-добри условия за трансграничното прехвърляне на необслужвани вземания по кредити, както и осигуряване на високи нива на защита на интересите на кредитополучателите. Част от тези мерки е и създаването на правна регламентация по отношение на лицата, обслужващи кредити (чл. 6 от Проекта) и лицата, купуващи кредити (чл. 7 от Проект), като е предвидено производство по издаване и отнемане на лиценз във всички случаи в, които се определено лице, упражнява правата и изпълнява задълженията от името на купувача на кредити по необслужван кредит, предоставен от кредитна институция, и извършва една или повече от следните дейности:

1. събиране или възстановяване от кредитополучателя на дължими плащания по договор за кредит;

2. предоговаряне с кредитополучателя на условията по договора за кредит в съответствие с дадените от купувача на кредит указания, когато лицето, обслужващо кредити, не е „кредитен посредник“ съгласно определенията в § 1, т. 9 от допълнителните разпоредби на Закона за потребителския кредит и § 1, т. 8 от допълнителните разпоредби на Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители;

3. администриране на жалби от кредитополучатели;

4. информиране на кредитополучателя за всяка промяна в лихвените проценти или таксите, както и за евентуални дължими плащания по договора за кредит.

Вижда се обаче че в обхвата на възприетата от българския законодател твърде широка дефиниция за дейности по обслужване на кредита, която, впрочем почти буквално възпроизвежда съдържащото се в

чл. 3, т.9 от Директива[1] определение, попадат и редица дейности, чието осъществяване традиционно се възлага на адвокат, адвокатско дружество или съдружие, предимно поради необходимостта от юридически познания. И в действителност редица адвокати в рамките на своята професионална дейност консултират свои клиенти във връзка със събиране на вземания по кредити, оказват различни форми на съдействие по повод извънсъдебното събиране на вземания, подпомагат преддоговорния процес и процесът по водене на кредити във връзка с възможно предоговаряне с кредитополучателя на условията по договора за кредит и други. По същество тези и други подпомагащи дейности, които наподобяват или са идентични по съдържание и обхват с дейностите по обслужване на кредити по смисъла на Проекта за Закон за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити са част от адвокатската дейност по смисъла на чл. 24 ЗАдв. Същевременно в предложения Проект българският законодател не се е възползват от дерогационното правомощие, дадено му с чл. 2, т. 6 от Директивата, с което от обхвата на закона да бъдат изключени адвокатите, адвокатските дружества и съдружия, които осъществяват дейности по обслужване на кредити в рамките на своята професионална дейност. **При това положение Висшият Адвокатски съвет изразява своите опасения, че предложеният законопроект, и в частност чл. 3 от него, създава потенциална заплаха да бъде наложено едно недопустимо ограничение пред свободата на адвокатската професия чрез налагане на изискване за лиценз за извършване на дейности, които са част от професионалната дейност на адвоката, да се създадат условия за неравно и нееднакво третиране на субекти, намиращи се в еднакво положение (*тъй като дерогационното правомощие в Проекта е упражнено единствено по отношение на съдебните изпълнители*), а така и да бъде създадена нормативна уредба, която колидира с Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 г. относно улесняване на постоянното упражняване на**

[1] Съгласно чл. 3, т. 9 от Директивата дейности по обслужване на кредити" означава една или повече от следните дейности: а)събиране или възстановяване от кредитополучателя, в съответствие с националното право, на дължими плащания, свързани с правата на кредитор по договор за кредит или със самия договор за кредит; б)предоговаряне с кредитополучателя, в съответствие с националното право, на всички условия, свързани с правата на кредитор по договор за кредит, или на самия договор за кредит в съответствие с даденте от купувача на кредит указания, когато лицето, обслужващо кредити, не е „кредитен посредник" съгласно определението в член 3, буква е) от Директива 2008/48/ЕО или член 4, точка 5 от Директива 2014/17/ЕС; в)администриране на оплаквания, свързани с правата на кредитор по договор за кредит или със самия договор за кредит; г)информиране на кредитополучателя за всякакви промени в лихвените проценти или таксите или за евентуални дължими плащания във връзка с правата на кредитор по договор за кредит или със самия договор за кредит. При сравнение с предложената редакция на чл. 6, ал. 2 от Проекта безспорно се вижда почти пълното сходство между определението, дадено от Директивата и това възприето от националния ни законодател.

адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията (ОВ L 77, 14.3.1998 г., стр. 36) чрез въвеждане на пречки пред свободното упражняване на адвокатската професия. Затова и считаме, че е императивно наложително **българският законодател да се възползва от дерогационното правомощие, което чл. 2, т. 6 от Директивата му предоставя, като изключи изрично адвокатите, адвокатските дружества и съдружия от обхвата на Закон за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити за онези случаи, в които те извършват дейности по обслужване на кредити в рамките на упражняването на своята професия.**

Допълнителните ни съображения в тази насока са следните:

1. Нарушаване свободата на адвокатската професия

Съгласно чл. 2, т. 6 от Директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС (Директива (ЕС) 2021/2167, Директивата) държавите членки могат да освободят от прилагането на настоящата директива обслужването на правата на кредитор по договор за кредит или на самия договор за кредит, извършвано от нотариуси и съдебни изпълнители, съгласно определението в националното право, или адвокати, съгласно определението в член 1, параграф 2, буква а) от Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (21), когато те извършват дейности по обслужване на кредити в рамките на упражняването на своята професия. Съображенията за подобно право на дерогация са свързани с това, че става думи за професии, в рамките на които се извършват подпомагащи дейности, подобни на дейностите по обслужване на кредити, а именно нотариуси, адвокати и съдебни изпълнители, които упражняват професионалната си дейност съгласно националното право и които осъществяват изпълнението на обвързващи мерки, поради което държавите членки следва да могат да освобождават тези професии от прилагането на настоящата директива[2]. За сравнение от предложената редакция на чл. 3 от Проекта за Закон за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити се вижда, че от обхвата на закона, измежду всички лица, упражняващи юридическата професия, изключени са единствено съдебните изпълнител и публичните изпълнил, когато в рамките на упражняваната от тях професия извършват дейностите, попадащи в предмета на регулация на закона (арг. от чл. 3, т. 1, б „г“ от Проекта)[3]. Това означава, че във всички случаи, в които адвокат,

[2] Това изрично гласи съображение № 23 от Директивата

[3] Чл. 3. Разпоредбите на този закон не се прилагат за:

адвокатско дружество или съдружие осъществява дейности, които са сходни с тези, които законът определя като такива по обслужване на кредит, тези лица ще следва да имат издаден лиценз, респективно ще подлежат на административно наказателна отговорност, предвидена в чл. 50 и сл. от Проекта. Като си дадем обаче сметка, че предоставянето на устни и писмени консултации по повод събиране или възстановяване от кредитополучателя на дължими плащания, осъществяване на посредническа дейност в преддоговорния процес, съдействие при извънсъдебно събиране на дължими суми, подписване на документи, включително споразумения, имащи отношение към отсрочване и разсрочване на дълга и други представляват упражняване на адвокатската професия по смисъла на чл. 24 ЗАдв., не може да не се съгласим, че предложената уредба влиза в пряко противоречие с предвижданията, съдържими в Закона за адвокатурата. Съгласно чл. 2 от Закона за адвокатурата, според който упражняването на адвокатска професия е дейност, предвидена в Конституцията за правно съдействие и защита на свободите, правата и законните интереси на физическите и юридическите лица. Тя се осъществява в съответствие с принципите за независимост, изключителност самоуправление и самоиздръжка. Оттук и въвеждане на лицензионен режим по отношение на дейности, които попадат в обхвата на определението за обслужване на кредит, но се упражняват от адвокат в рамките на неговата професионална дейност има потенциала да влезе в противоречи както на чл. 134 от Конституцията, така и на чл. 2 и следващите от Закона за адвокатурата. Нещо повече – изискването за лиценз при осъществяване на действия, които попадат в професионалната дейност на адвоката, води и до ограничаване придобитата адвокатска правоспособност, при това с нормативен акт, който освен друго – няма и отношение с адвокатската професия. В чл. 4 от Закона за адвокатурата са

---

1. обслужването на вземания по договор за кредит, извършвано от:
а) кредитна институция, учредена в Европейския съюз;
б) лице, управляващо алтернативни инвестиционни фондове, което е лицензирано или регистрирано в съответствие със Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране, и управляващо дружество по смисъла на същия закон;
в) финансова институция по чл. 3а от Закона за кредитните институции, която е кредитор по смисъла на Закона за потребителския кредит или на Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители, когато извършва обслужване на вземания по необслужвани кредити, по отношение на които е първоначален кредитор;
г) съдебен изпълнител и публичен изпълнил, когато извършват тези дейности в рамките на упражняваната от тях професия;
2. обслужването на вземания по необслужвани кредити, които не са предоставени от учредена в Европейския съюз кредитна институция, освен когато необслужваните кредити са заменени с договори за кредит, предоставени от такава кредитна институция;
3. придобиване на вземания по необслужвани кредити от учредена в Европейския съюз кредитна институция.

посочени условията, които трябва да са налице, за да може един дееспособен български гражданин да стане адвокат. Затова и при вече придобита специална правоспособност, е недопустимо същата да бъда ограничавана и дерогирана чрез нормативен акт, доколкото неупржняването от страна на българския законодател на дерогацционното правомощие предоставено му с чл. 2, т. 6 о т Директивата има за резултат не друго, а въвеждане на лицензионен режим, включително в случаите, в които адвокати, адвокатски дружества и съдружия извършват дейности по обслужване на кредити, но единствено в рамките на упражняването на своята професия

2. Нарушаване принципа за равенство, закрепен в чл. 6,ал. 2 от КРБ

На следващо място не става ясно защо законодателят е решил измежду трите групи правни професии, а именно нотариуси, адвокати и съдебни изпълнители, по отношение на които Директива дава право на държавите-членки да предвидят изключения и да реализира правото си на дерогация, да упражни това право единствено по отношение на съдебните изпълнители. Следва да се държи сметка, че и при трите категории лица съображението за възможното изключване от обхвата на Директивата е едно и също, а именно опасността, там където дейности по обслужване на кредити или сходни на тях се осъществяват като спомагателни дейности в рамките на правната професия да не се стигне до прилагане бъде изключено прилагането на лицензионен режим, което освен прекомерно обременителен, би бил и в очевиден разрез с автономията на правните професии. И при нотариусите и при съдебните изпълнители и при адвокатите се извършват подпомагащи дейности, подобни на дейностите по обслужване на кредити по смисъла на чл. 6, ал. 2 от Проекта, поради което и същите следва да бъдат изключени от приложното поле на специалния закон. Оттук и възползвайки се от правото си на дерогация в чл. 3, т. 1, б „г“ от Проекта единствено по отношение на съдебните изпълнители, българският законодател създава ситуация на неравно третиране на субекти, които се намират в еднакво правно положение, което поставя и въпроса за съответствието на подобни нормативни текстове с изискването за равнопоставеност, заложено в чл. 6, ал. 2 КРБ. Равенството е основен конституционен принцип на гражданското общество и правовата държава по смисъла на второто съображение в преамбюла и на чл. 6, ал. 2 от Конституцията, като в правовата държава повелята за равно третиране задължава нормотворeца да урежда подобните случаи по еднакъв начин, а

различните - по различен, респ. задължение на публичната власт е да третира „еднаквите еднакво[4]. Само така може да се гарантира равенството пред закона и да се осигури справедливост в обществото. В допълнение това разбиране съответства и на основния принцип на равенство в правото на ЕС. Европейският съюз като „правов съюз" е основан на равенството като висша ценност, на която принципът на еднакво третиране (недискриминация) е същностно юридическо проявление. Правната уредба и съдебната практика придават на принципа на равенство роля на един от централните принципи на европейския интеграционен правопорядък, в изграждането и развитието на който Република България участва (чл. 4, ал. 3 от Конституцията). Затова и едва ли има нужда да се обосновава допълнително несъответствието на предложената редакция на чл. 3 от Проекта с посочения принцип на равнопоставеност.

3. Създаване на затруднения пред постоянното упражняване на адвокатската професия в държава-членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията

На последно място следва да бъдат изразени и опасения, че неупражняването от страна на българския законодател на дерогационното право, което чл. 2, т. 6 от Директивата му дава по отношение на адвокатите, адвокатските дружества и съдружия, може да доведе и до нарушаване на Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 г. относно улесняване на постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията (ОВ L 77, 14.3.1998 г., стр. 36). Основна цел на цитирания акт на правото на ЕС е да улесни постоянното упражняване на адвокатската професия като свободна професия или на платена служба в държава-членка, различна от държавата, в която е придобита професионалната квалификация. За сравнение при запазване на сегашната редакция на правилото на чл. 3 от Проекта се създават сериозни пречки пред упражняване на адвокатската професия, когато приемащата държава е България, доколкото ще се окаже, че за осъществяване на онази част от адвокатската професия, която отговаря на белезите на обслужване на кредит по смисъла на закона, е нужен лиценз. Подобна ситуация създава още и реална заплаха за свободата на установяване, гарантирана от чл. 43 от ДЕО, както и на свободата на предоставяне на услуги, гарантирана от чл. 49 от ДЕО.

---

[4] Решение № 4 от 20.04.2021 г. по к.д. № 1/2021 и Решение № 11 от 10.05.2010 г. по к.д. № 13/2010

В заключение, предлагаме чл. 3, т. 1 от Проекта да бъде допълнен като бъде създадена нова буква „д“, която да гласи: „Разпоредбите на този закон не се прилагат за:

1. **обслужването на вземания по договор за кредит, извършвано от:**

   ...

   д) адвокат, адвокатско дружество или съдружие, когато извършват тези дейности в рамките на упражняваната от тях професия“

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

АДВ. Д-Р ИВАЙЛО ДЕРМЕНДЖИЕВ